

Nr 342.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående anslag till studentkurser och parallellavdelningar m. m. vid vissa folkskoleseminarier; given Stockholms slott den 22 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att till anordnande av studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar, av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Karlstad, Umeå och Luleå samt av preparandkurs vid sistnämnda seminarium ävensom till bestridande av hyres- och flyttningskostnader för folkskoleseminariet i Lund anvisa

dels på tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 19,570 kronor,
dels ock på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 157,665 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde:

Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier.

Under åttonde huvudtiteln, punkten 162 i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställen föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om anslag till studentkurser och parallellavdelningar m. m. vid vissa folkskoleseminarier, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 200,000 kronor. I det vid statsverkspropositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918 omförmälde jag, att jag hade för avsikt att framlägga förslag till löne- och pensionsreglering för, utom andra lärarkårer, lärarpersonalen vid folkskoleseminarierna samt att frågan härom stode i det närmaste samband med frågan om ovanberörda kurser och parallellavdelningar. Sedan jag denna dag avgivit förslag rörande sagda löne- och pensionsreglering och det nu föreliggande ärendet undergått ytterligare beredning, anhåller jag att ånyo få anmäla detsamma.

På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har 1917 års riksdag till anordnande av studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar, av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Falun och Luleå samt av preparandkurs vid sistnämnda seminarium ävensom för i övrigt utvidgad verksamhet vid seminarierna i Uppsala och Falun anvisat på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 228,910 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna så stor del av nämnda belopp, som avsetts att täcka kostnader för år 1917. Genom beslut den 7 december 1917 anvisade Kungl. Maj:t sistberörda del av anslagsbeloppet att användas för avsett ändamål, varjämte återstoden ställdes till folkskolöverstyrelsens förfogande, med rätt för överstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med för riksdagen framlagda beräkningar mellan vederbörande folkskoleseminarier fördela beloppet.

Folkskolöverstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1917 med stöd av från vederbörande rektorer införskaffade uppgifter, gjort framställning om beredande av erforderliga medel för ifrågavarande ändamål under år 1919.

Innan jag närmare ingår på denna överstyrelsens framställning, torde jag böra erinra om förutberörda förslag till löne- och pensionsreglering för folkskoleseminariernas lärarpersonal, i den mån det avser de för ifrågavarande studentkurser och parallellavdelningar m. m. erforderliga lärarkrafterna. Enligt detta förslag skulle de nya avlöningsbeloppen bliva följande:

för extra och vikarierande manlig ämneslärare arvode av 3,300 kronor, därest läraren är behörig till lektorstjänst vid folkskoleseminarium eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk, eljest 2,900 kronor, för år räknat;

för manlig timplärare i läsämne 140 kronor, därest läraren är behörig till lektorstjänst vid folkskoleseminarium eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk, eljest 120 kronor, för veckotimme räknat, dock att arvode för timplärare i hälsolära och ekonomilära må, efter folkskolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall, kunna utgå med högre belopp;

för extra och vikarierande kvinnlig ämneslärare arvode av 3,000 kronor, därest lärarinnan är behörig till lektorstjänst vid folkskoleseminarium eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk, eljest 2,600 kronor, för år räknat;

för kvinnlig timplärare i läsämne 130 kronor, därest lärarinnan är behörig till lektorstjänst vid folkskoleseminarium eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk, eljest 110 kronor, för veckotimme räknat, dock att arvode

för timlärare i hälsolära och ekonomilära må, efter folkskolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall, kunna utgå med högre belopp;

för extra och vikarierande ämneslärare vid folkskoleseminariet i Stockholm hyresbidrag till det belopp, som i vederbörlig ordning bestämmes;

för manlig övningsskollärare 3,400 kronor, därav 2,100 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålders-tillägg till lönen, vart och ett å 400 kronor;

för kvinnlig övningsskollärare 2,800 kronor, därav 1,800 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma tre ålders-tillägg till lönen, vart och ett å 300 kronor;

för övningsskollärare vid sådant folkskoleseminarium, där provårskurs är anordnad, utöver honom eller henne tillkommande ordinarie avlöningsförmåner, dels ett särskilt arvode av 300 kronor för år, dels ock, därest vederbörande lärare har sig handledning av lärarkandidater anförtrodd, ersättning till belopp, som av folkskolöverstyrelsen bestämmes, dock att sagda arvode och ersättning icke må tillhoppa överstiga 600 kronor;

för manlig timlärare i teckning, i musik och i gymnastik med lek och idrott 100 kronor för veckotimme;

för kvinnlig timlärare i teckning, i musik och i gymnastik med lek och idrott 95 kronor för veckotimme;

för (manlig) timlärare i manlig slöjd 95 kronor för veckotimme;

för (kvinnlig) timlärare i kvinnlig slöjd 90 kronor för veckotimme;

för (kvinnlig) timlärare i hushållsgöromål 90 kronor för veckotimme.

Enligt förslaget skola övningsskollärarna i pensionshänseende bibehållas vid delaktighet i såväl folkskollärarnas pensionsinrättning som folkskollärarnas änke- och pupillkassa och pensionsbeloppen för nämnda lärare utgöra lönen jämte intjänat eller intjänade ålderstillägg.

Innan jag övergår till folkskolöverstyrelsens förberörda framställning i ämnet, anser jag mig böra förutskicka följande. Vid redogörelsen för här avsedda anslagsbehov har det tydligen varit överstyrelsen omöjligt att i fråga om kostnadsberäkningarna taga hänsyn till en eventuell löne- och pensionsreglering för seminariernas lärare. I det följande återgivas därför överstyrelsens kostnadsberäkningar med den ändring, att dels kostnaderna för arvoden åt de för ifrågavarande kurser och parallellavdelningar erforderliga lärarkrafterna beräknats i enlighet med de höjda arvodesbelopp, som i det föregående angivits, dels ock kostnaden för den vid vart och ett av seminarierna i Strängnäs, Växjö och Stockholm anordnade kursen i kemi för studenter å latinlinjen beräknats höjd från 120 till 140 kronor, vilket belopp motsvarar det arvode, som för en veckotimme beräknats åt sådan

manlig timplärare i läsamne, vilken är behörig till lektorstjänst vid folkskoleseminarium eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk.

Hyresbidrag till en extra ordinarie adjunkt vid folkskoleseminariet i Stockholm har upptagits med 500 kronor, eller med samma belopp, som stadsfullmäktige i Stockholm tillerkänt extra lärare vid de allmänna läroverken därstädes efter 4 lästerminer att årligen utgå såsom hyreshjälp från och med år 1917.

Vad övningsskollärarna beträffar har förut i regel all deras tjänstgöring betraktats såsom ordinarie, varför sagda lärare ock erhållit ålders-tillägg såsom ordinarie lärare. Med hänsyn såväl härtill som ock till den omständigheten, att det varit förenat med stora svårigheter att till de för lärarutbildningen betydelsefulla och mycket krävande övningsskollärbefattningarna erhålla personer med erforderliga kvalifikationer samt att svårigheterna i berörda avseende säkerligen icke bliva mindre under den närmast kommande tiden, har det syntts oundgängligt att beräkna arvodena för dessa lärare till samma belopp som för ordinarie övningsskollärare.

För övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm har utöver de ordinarie avlöningsförmånerna upptagits ett särskilt arvode av 300 kronor, emedan provårskurs är anordnad vid detta seminarium. Något särskilt belopp såsom ersättning till sådan lärare för handledning av lärankandidater har däremot icke upptagits, enär dylik ersättning i den mån den kan ifrågakomma synes böra, i likhet med arvoden i övrigt för sådan handledning anvisas från det under åttonde huvudtiteln i riksstaten uppförda reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

Enligt av mig denna dag framlagt förslag angående höjande av det under riksstatens tionde huvudtitel uppförda anslaget till bidrag till folkskollärares pensionering skulle den del av avgifterna för folkskoleseminariernas övningsskollärare till folkskollärarnas pensionsinrättning, som icke skall bestridas av lärarna själva, utgå från sagda anslag. Med anledning härav hava nu särskilda belopp för de avgifter till nämnda inrättning, vilka skola bestridas av staten, icke här upptagits.

För undervisningen i trädgårdsskötsel har arvodet hittills utgått med 75 kronor för veckotimme vid studentkurserna samt med 200 kronor för klass och läsår vid parallellavdelningarna. Nämnda timpläraryvode har varit detsamma som timpläraryvode för manlig slöjd. Då det senare nu upptagits med ett till 95 kronor för veckotimme förhöjt belopp, har arvodet för timplärare i trädgårdsskötsel likaledes beräknats efter 95 kronor för veckotimme. Däremot har arvodet för ifrågavarande undervisning vid parallellavdelningarna upptagits med oförändrat belopp.

Någon höjning av arvoden å seminariernas läkare samt å rekto-

rernas skrivbiträden har icke heller beräknats, ehuru givetvis synnerligen starka skäl föreligga även för en sådan höjning. Löneregleringskommittén har emellertid ansett, att en särskild utredning rörande dessa befattningshavares avlöning vore erforderlig, och med anledning härav hava sistberörda arvoden för år 1919 beräknats efter oförändrade grunder.

Liksom hittills har intet stipendieanslag upptagits för studentkurserna i Stockholm och Växjö, enär dessas elever alltjämt kunna erhålla stipendier från det ordinarie stipendieanslaget.

Studentkurser.

Beträffande de ettåriga seminariekurserna eller studentkurserna vid seminarierna i Strängnäs och Växjö för manliga elever samt i Stockholm och Kalmar för kvinnliga elever anföret överstyrelsen följande:

Ifrågarande kurser hava under läsåret 1916—1917 fortgått i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser, som lämnats genom kungörelsen den 14 juli 1916 med föreskrifter för ettåriga seminariekurser. I allmänhet kunna kostnaderna för år 1919 beräknas på liknande sätt som skett med avseende på år 1918. Beträffande vissa anslagsposter erfordras dock med hänsyn till alltjämt fortgående prisstegringar någon höjning. I ett fall anser sig överstyrelsen bära förorda ökat anslag för beredande av möjlighet till övningsskolans utvidgning.

Strängnäs.

Med tillämpning av de i det föregående angivna avlöningsbeloppen skulle enligt överstyrelsens förslag för studentkursen vid seminariet i *Strängnäs* behövas:

till arvode för 10 veckotimmar i kunskapsämnen	kronor	1,400:—
» » » 4 » » teckning	»	400:—
» » » 7 » » musik	»	700:—
» » » 8 » » gymnastik	»	800:—
» » » 5 » » manlig slöjd	»	475:—
» » » 4 » » kvinnlig slöjd	»	360:—
» » » 3 » » trädgårdsskötsel	»	285:—
» » åt en lärare i övningsskolan	»	3,400:—
» lärararvode för en kurs i kemi för studenter å latinlinjen	»	140:—
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	»	100:—
» » » rektors skrivbiträde	»	50:—
» hyra för lokal för en övningsskolavdelning samt till densamma uppvärmning, belysning och renhållning	»	925:—
» virke och materialier till slöjdundervisningen för studentavdelningen och en övningsskolavdelning	»	250:—
» stipendier åt förslagsvis 25 elever efter 100 kronor	»	2,500:—

Summa kronor 11,785:—

Frånsett den förändring i avseende å beräkningen av lärararvoden och å avgift till folkskollärarnas pensionsinrättning, varom förut talats, överens-

stämmer denna kostnadsberäkning med den för år 1918 lämnade med undantag därav, att posten hyra för lokal höjts med 325 kronor, med vilket belopp kostnaden för hyra och uppvärmning ökats, samt posten virke och materialier till slöjdundervisningen ökats med 100 kronor på grund av virkesprisernas stegring.

Kostnaderna för studentkursen vid seminariet i *Växjö* med tillämpning av förenämnda lönesatser skulle enligt överstyrelsens förslag bli följande:

Växjö.

till arvode åt en extra ordinarie adjunkt	kronor	3,300:—
» » för 4 veckotimmar i teckning	»	400:—
» » » 7 » » musik	»	700:—
» » » 8 » » gymnastik	»	800:—
» » » 5 » » manlig slöjd	»	475:—
» » » 3 » » trädgårdsskötsel	»	285:—
» » åt en lärare i övningsskolan	»	4,200:—
» arvode åt en lärarinna i övningsskolan	»	3,100:—
» lärararvode för en kurs i kemi för studenter å latinlinjen	»	140:—
» materialier för samma kurs	»	100:—
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	»	100:—
» » » rektors skrivbiträde	»	50:—
» virke och materialier till slöjdundervisningen för studentavdelningen och två övningsskolavdelningar	»	300:—
Summa kronor		13,950:—

Denna kostnadsberäkning skiljer sig, utom beträffande lärararvoden och avgift till folkskollärarnas pensionsinrättning, från den för år 1918 godtagna blott därutinnan, att en särskild anslagspost å 100 kronor ansetts bära upptagas för anskaffande av materialier för kursen i kemi för studenter å latinlinjen ävensom att posten till virke och materialier till slöjdundervisningen med hänsyn till inträdda höjningar av virkespriserna ökats med 100 kronor.

Kostnaderna för studentkursen vid seminariet i *Stockholm* skulle med förut angivna avlöningsbelopp enligt överstyrelsens förslag beräknas sålunda:

Stockholm.

till arvode åt en extra ordinarie adjunkt	kronor	3,300:—
» hyresbidrag åt denne	»	500:—
» arvode för 6 veckotimmar i kunskapsämnen	»	840:—
» » » 5 » » teckning	»	475:—
» » » 7 » » musik	»	700:—
» » » 8 » » gymnastik	»	760:—
» » » 4 » » slöjd	»	360:—
» » » 10 » » hushållsgöromål	»	900:—

till arvode för 3 veckotimmar i trädgårdsskötsel	kronor	. 285:—
» » åt en lärare i övningsskolan	»	3,800:—
» särskilt arvode åt denne, emedan provårskurs är anordnad vid seminariet	»	300:—
» arvode åt honom under höstterminen 1918	»	1,656: 41
» arvode åt en lärarinna i övningsskolan	»	3,100:—
» särskilt arvode åt denna, emedan provårskurs är anordnad vid seminariet	»	300:—
» arvode åt henne under höstterminen 1918	»	1,351: 28
» lärararvode för en kurs i kemi för studenter å latinlinjen	»	140:—
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	»	100:—
» » » rektors skrivbiträde	»	50:—
» vatten, uppvärmning och belysning, materialier för skolköket och för kemikursen m. m.	»	1,400:—
	Summa kronor	20,317: 69
	eller avrundat »	20,320:—

Av detta belopp skulle 3,007 kronor 69 öre, eller avrundat 3,010 kronor, behövas till täckande av utgifter under år 1918.

I fråga om denna kurs har överstyrelsen anfört bland annat:

Vid ifrågavarande seminarium har, bland annat med hänsyn till den vid seminariet förlagda provårskursens utvidgning, en ökning av lärarkrafterna nu befunnits oundgänglig. Sålunda har antalet lärartimmar i kunskapsämnen ökats med 4, för att rektor må kunna erhålla den minskning i undervisningsskyldighet, som kräves för ledningen av provårskursen. Därför har upptagits anslag för utvidgning av övningsskolan. Redan i sin framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål under år 1918 erinrade överstyrelsen om nödvändigheten av att sagda övningsskola, vilken skall tjäna som försöksområde för såväl seminarieläverna som provårskandidaterna och dock har allenast 4 lärarkrafter, ökas med nya avdelningar och erhåller flera lärarkrafter. På grund av det trängande behovet i detta avseende har Kungl. Maj:t genom brev den 20 juli 1917 anvisat medel till anställande av ytterligare en lärarinna under läsåret 1917—1918. För denna lärarinna har nu arvode upptagits för höstterminen 1918 och år 1919. Då utrymme provisoriskt kan beredas för ytterligare en avdelning, har överstyrelsen ansett sig böra för nyssnämnda tid beräkna anslag till ännu en lärarkraft, som torde böra vara manlig. I båda fallen har antagits, att lärare komma att anställas, som äro berättigade till avlöning i andra lönegraden.

I övrigt är att anmärka, att posten: vatten, uppvärmning och belysning, materialier för skolköket och kemikursen m. m. höjts med 600 kronor med hänsyn till de starka prisstegringarna framför allt å förbrukningsartiklar.

Rektor har hemställt om ökning av de till bibliotekarie, rektors skrivbiträde och seminarieläkaren utgående arvoden. Ehuru överstyrelsen delar rektors mening, att de nuvarande arvoden icke längre kunna anses utgöra skälig ersättning för det arbete, som av sagda befattningshavare utföres, finner sig överstyrelsen dock nu icke böra göra hemställan om arvodeas höjning.

Kalmar.

För studentkursen vid seminariet i *Kalmar* slutligen skulle kostnaderna med de höjda avlöningsbeloppen enligt överstyrelsens förslag ställa sig sålunda:

till arvode åt en extra ordinarie adjunkt	kronor	3,300:—
» » för 4 veckotimmar i kunskapsämnen	»	560:—
» » » 6 » » teckning	»	570:—
» » » 7 » » musik	»	665:—
» » » 7 » » gymnastik	»	665:—
» » » 4 » » slöjd	»	360:—
» » » 10 » » hushållsgöromål	»	900:—
» » » 3 » » trädgårdsskötsel	»	285:—
» » åt 2 lärarinnor i övningsskolan	»	5,600:—
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	»	100:—
» » » rektors skrivbiträde	»	50:—
» vatten, ved och lyse för skolköket	»	700:—
» materiell, ved och lyse m. m.	»	500:—
» stipendier åt förslagsvis 25 elever efter 100 kronor	»	2,500:—
» förhårande av lokal för två övningsskolavdelningar	»	1,500:—
» dessa lokalers uppvärmning, belysning och renhållning	»	1,000:—
Summa kronor		19,255:—

Beträffande denna kurs yttrar överstyrelsen:

I denna kostnadsberäkning hava vissa jämkningar vidtagits i förhållande till de för år 1918 beräknade kostnaderna. I stället för särskild kurs i kemi har det funnits lämpligare anordna sammanhängande undervisning om två veckotimmar under hela läsåret, varför lärararvodet för sagda kurs utbyts mot arvode för två timlärartimmar. För teckningen erfordras ytterligare två timmar för att bereda tillfälle till frivillig teckning, för gymnastik däremot kan timtalet minskas med en timme. Kostnaden för vatten, ved och lyse för skolköket samt för materiell, ved och lyse i övrigt ha med hänsyn till prisstegringarna måst beräknas sammanlagt 400 kronor högre än förut. Hyreskostnaden har upptagits med 150 kronor högre belopp, och posten till uppvärmning, belysning och renhållning av de förhärda lokalerna har höjts med 250 kronor. Däremot utgår posten till inköpande av skolmöbler, och arvode till lärarinnorna i övningsskolan behöves nu blott för ett kalenderår.

För år 1918 anvisades anslag å extra stat till parallellavdelningar vid seminarierna i Uppsala, Lund, Falun och Luleå. Vad beträffar de tre förstnämnda seminarierna har jag förut denna dag (prop. nr 260) hemställt, att de för parallellavdelningarna vid dessa seminarier behövligen anslagen måtte från och med år 1919 uppföras å ordinarie stat. Anslag å extra stat skulle alltså för sistnämnda år erfordras allenast för parallellavdelningarna vid seminariet i Luleå.

Parallellavdelningar.

Emellertid har överstyrelsen gjort hemställan om anslag till parallellavdelningar vid ytterligare två seminarier. Till stöd för denna sin hemställan har överstyrelsen anfört följande:

Som känt är, har sedan mer än ett tiotal år tillbaka i vårt land rått en allt kännbarare brist på vederbörligen utbildade lärarkrafter för folkskolorna. Åtskilliga åtgärder hava ock, såsom i det föregående delvis berörts, under de senare åren vidtagits för att tillgodose behovet, i det dels ettåriga seminariekurser huvudsakligen av-

sedda för studenter inrättats vid seminarierna i Strängnäs och Växjö för manliga samt vid seminarierna i Stockholm och Kalmar för kvinnliga elever, dels ock seminarierna i Göteborg, Uppsala, Lund och Luleå för manliga och seminariet i Falun för kvinnliga elever utvidgats eller hålla på att utvidgas till dubbelseminarier.

Att dessa åtgärder icke göra till fyllest ådagalägges emellertid såväl av gjorda beräkningar, exempelvis dem som av överstyrelsen framlades i dess uti framställningen till 1916 års riksdag rörande nytt folkskoleseminarium i Norrland meddelade utredning i detta ämne, som ock av en ständig och samstämmig erfarenhet bland de personer, vilka hava folkskoleväsendets administration sig anförtrodd. Några sifferuppgifter utöver dem, som lämnats i berörda utredning, torde icke vara av nöden för bestyrkande av vad nu anförts; detta så mycket mindre som överstyrelsen på grund av riksdagens begäran om utredning angående folkskoleväsendets tillstånd och behov, vilken utredning av Kungl. Maj:t anförtrots åt överstyrelsen, får anledning upptaga frågan om lärarbehovet i hela dess omfattning och alltså framdeles torde bliva i tillfälle att framlägga slutgiltiga siffror i detta hänseende.

En anledning bland andra till det alltjämt stegrade behovet av lärarkrafter är den livliga verksamhet på folkskoleväsendets område, som på många håll gjort sig gällande och som bland annat medfört inrättandet av ett avsevärt antal nya lärartjänster. Ytterligare är det att förutse, att ett betydligt antal lärare inom kort skall bliva behöfligt för att ersätta den mängd av överåriga lärare, vilka i avvaktan på lönefrågans lösning och därmed pensionsbeloppens ökning kvarstått å sina befattningar utöver normal avgångstid.

Såväl de från alla håll starkt överklagade svårigheter, det nuvarande tillståndet medför, som ock, och framför allt, sistberörda omständighet, som med visshet kan förväntas komma att, så snart lönefrågan nått sin lösning, medföra en väsentlig skärpning av de nu rådande svårigheterna, hava föranlett överstyrelsen att nu göra framställning om åtgärder för lärarproduktionens ökning. De faktiska förhållanden på förevarande område, som genom redan verkställda undersökningar konstaterats, ställa det utom allt tvivel, att behövligheten av de åtgärder, överstyrelsen nu ämnar föreslå, skall bestyrkas av den fortsatta utredningen samt att sagda åtgärder icke komma att på något sätt föregripa de planer för bristens avhjälpande, som kunna framgå ur utredningsarbetet.

De åtgärder för lärarproduktionens ökning, överstyrelsen alltså nu vill förorda, avse påbörjande av utvidgning utav seminarierna i Karlstad och Umeå till dubbelseminarier

I det program för våra seminariers förseende med tidsenliga lokaler, som sedan åtskilliga år förelegat och vars grunddrag vid upprepade tillfällen antytts i framställningar till riksdagen, komma nyssnämnda båda seminarier nu närmast i ordningen. Såsom överstyrelsen får tillfälle att i sammanhang med framställning om anslag till nybyggnad närmare utveckla, förfoga ifrågavarande seminarier över byggnader, som numera i avseende å såväl utrymme som beskaffenhet i övrigt måste betecknas såsom synnerligen otjänliga, och oavsett frågan om lärarproduktionens ökning föreligger för dem båda oavvisligt behov av nybyggnad. Tydligen böra de i sammanhang med nybyggnad utvidgas med parallellavdelningar. Jämväl ur synpunkten av lärarproduktionens ökning äro ifrågavarande seminarier de, som närmast böra ifrågakomma till utvidgning, enär såväl Värmland som övre Norrland äro bygder, där lärarbristen särskilt starkt gjort sig gällande. Beträffande seminariet i Karlstad föreligga sedan flera år fullt utarbetade planer till nybyggnad, vilka nu blott behöva revideras med hänsyn till senast gjorda erfarenheter i fråga om seminariebyggnader och i avseende å kostnadsberäkningarna. Beträffande seminariet i Umeå hava förberedande underhandlingar ägt rum för anskaffande av nytt tomtområde.

Överstyrelsen har på grund av det nu anförda i skrivelse till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet den 4 augusti 1917 hemställt, att statsrådet ville, på sätt tidigare i motsvarande fall skett, senast beträffande seminariet i Luleå, anmoda överintendentensämbetet att biträda överstyrelsen vid uppgörandet av förslag till nya byggnader för nu ifrågavarande seminarier.

Därest på nu angivet sätt erforderlig utredning rörande nybyggnadsarbetena kau åstadkommas, är det överstyrelsens avsikt att, så snart ske kan, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i berörda avseende.

Såsom i allmänhet skett i fråga om de seminarier, som utvidgats till dubbelseminarier, torde förslag om upprättande av parallellavdelningar böra framläggas redan i sammanhang med förslag om nybyggnad, på det då de nya byggnaderna bli färdiga, desamma så snart som möjligt må kunna tagas helt i anspråk och ökat antal lärare fortast möjligt utexamineras från anstalterna. Överstyrelsen får alltså i detta sammanhang framlägga förslag till inrättande redan från och med höstterminen 1918 av parallellavdelningar vid nämnda seminarier. Överstyrelsen anser sig därvid böra framhålla, att även om av någon anledning byggnadsfrågorna, endera eller båda, icke skulle kunna komma till avgörande av 1918 års riksdag, det ändock torde låta sig göra att påbörja inrättandet av parallellavdelningar, allenast garanti vinnes för att de provisoriska anordningar man nu måste begagna sig av icke allt för lång tid måste komma till användning.

Överstyrelsen övergår därefter till att redogöra för anslagsbehoven för år 1919 för uppehållande av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Karlstad, Umeå och Luleå, seminariet i Umeå med kvinnliga och de båda övriga med manliga elever.

Beträffande de erforderliga lärarkrafterna vid parallellavdelningarna i *Karlstad* yttrar överstyrelsen:

Karlstad.

I likhet med vad som eljest i motsvarande fall ägt rum, torde vid seminariet i Karlstad under första läsåret parallellavdelning till första klassen böra intagas; följande läsår, då den först intagna avdelningen uppflyttas till andra klassen, intages ny parallellavdelning till första klassen o. s. v. Anslag bör alltså nu äskas till kostnaderna under höstterminen 1918 och vårterminen 1919 för en parallellavdelning till första klassen och under höstterminen 1919 för parallellavdelningar till första och andra klasserna.

Behovet av lärarkrafter kan beräknas omfatta följande antal lärartimmar:

	Höstter- minen 1918.	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.
för undervisning i läsåmnen	30	30	56
» » » teckning och välskrivning ..	4	4	6
» » » musik	6	6	12
» » » gymnastik	6	6	10
» » » slöjd	8	8	12

I enlighet härmed erfordras under läsåret 1918—1919 1 extra ordinarie adjunkt samt timplärare för 9 veckotimmar och under höstterminen 1919 2 extra ordinarie adjunkter samt timplärare för 14 veckotimmar.

Beträffande de angivna timtalen för gymnastik bör anmärkas, att desamma måst sättas lägre än å gällande undervisningsplans timplan, emedan seminariet saknar egen gymnastiklokal och blott med svårighet kau under begränsad tid få disponera en på jämförelsevis långt avstånd belägen gymnastiksal.

Då elevernas undervisningsövningar taga sin början i andra klassen, torde höstterminen 1919 en ny avdelning av övningsskolan böra inrättas, för vilken lämpligen kvinnlig lärarkraft bör anställas.

Härtill kommer undervisning i trädgårdsskötsel åt en avdelning under läsåret 1918—1919 och åt två avdelningar under höstterminen 1919.

Beräknas arvodena för nu angivna, under höstterminen 1918 och år 1919 behövliga extra lärarkrafter enligt de av mig i det föregående angivna grunderna, skulle sagda arvoden uppgå till följande belopp:

		Höstter- minen 1918.	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.	Summa.
Arvode åt extra ordinarie adjunkter	kronor	1,438: 46	1,861: 54	2,876: 92	6,176: 92
» » timlärare	»	549: 23	710: 77	854: 36	2,114: 36
» » lärare i teckning och välskrivning	»	174: 36	225: 64	261: 54	661: 54
» » lärare i musik	»	261: 54	338: 46	523: 08	1,123: 08
» » » » gymnastik	»	261: 54	338: 46	435: 90	1,035: 90
» » » » slöjd	»	331: 28	428: 72	496: 92	1,256: 92
» » » » trädgårdsskötsel	»	100: —	100: —	200: —	400: —
» » lärarinna i övningsskolan	»	—	—	1,220: 51	1,220: 51
Summa kronor		3,116: 41	4,003: 59	6,869: 23	13,989: 23

Till elevstipendier erfordras 1,200 kronor för termin och avdelning eller tillhoppa 4,800 kronor.

Beträffande för parallellavdelningarna vid ifrågavarande seminarium erforderliga lokaler samt dessas inredning, uppvärmning och belysning m. m. anför överstyrelsen:

Då seminariebyggnaden, såsom redan nämnts, är i hög grad trång och otidsenlig, är uppenbart, att icke inom densamma kan beredas utrymme för parallellavdelningarna, utan att lokal för dem måste förhyras. Det synes då lämpligt att taga till det utrymme, som förhyres, så pass stort, att samtidigt någon förbättring i lokalhänseende kan beredas seminariet. Möjlighet förefinnes nu att i seminariets närhet få för tiden den 1 oktober 1918—den 1 oktober 1921 förhyra en våning, i vilken kan iordningställas två lärosalar, ett uppspelningsrum, ett materiellrum samt avklädningsrum. Till denna lokal kunde då två seminarieklasser förläggas, varigenom möjlighet skulle beredas att använda ett rum i seminariebyggnaden till fysikaliskt laboratorium, som nu till stor olägenhet för undervisningen saknas. Därjämte vunnas ett rum för uppspelningen, som nu försiggår i samlingslokalen, vilken emellertid även användes för skrivingar, övningsskolans gymnastik m. m. och därför är mycket upptagen. Hyran för ifrågavarande lägenhet utgör 1,600 kronor för år. För första hösten behöves jämväl ett belopp av 100 kronor för anskaffande av tillfällig lokal för tiden intill den 1 oktober. I våningen måste utföras vissa kompletteringsarbeten, som ej verkställas av ägren, för en sammanlagd kostnad av 400 kronor (målnings- och tapetseringsarbeten 180: —, upprättande av klädhängare 25: —, komplettering av elektriska belysningen m. m. 195: —). Från och med höstterminen 1919 behöva ytterligare två lärosalar förhyras

för den då tillkommande andra parallellavdelningen och den nya övningsskolavdelningen. Kostnaden härför under år 1919 kan beräknas till 500 kronor, vartill kommer 400 kronor till ändringsarbeten.

Till förhyrande av gymnastiklokal bör beräknas för läsåret 1918—1919 300 kronor och för höstterminen 1919 250 kronor. Då slutligen för en årlig kostnad av 200 kronor varmvattenbassäng för närvarande förhyres för simundervisningen, bör för samma ändamål för parallellavdelningarna beräknas ett belopp av 25 kronor för termin och avdelning.

Sammanlagda kostnaden för anskaffande av lokaler skulle alltså bli följande:

	Höstter- minen 1918.	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.	Summa.
Hyra för våning	500:—	800:—	1 300:—	2 600:—
» » gymnastiklokal	150:—	150:—	250:—	550:—
» » simbassäng	25:—	25:—	50:—	100:—
Ändringsarbeten i förhyrda lokaler	400:—	—	400:—	800:—
	<u>Summa kronor 1,075:—</u>	<u>975:—</u>	<u>2,000:—</u>	<u>4 050:—</u>

Vidare behövas pulpeter och andra skolmöbler för de förhyrda rummen samt för det nya fysiklaboratoriet ävensom vissa musikinstrument. Kostnaden härför kan beräknas sålunda:

Höstterminen 1918.

25 skolbänkar	kronor	500:—
1 lärarbord med stol och plattform	»	75:—
svart tavla	»	25:—
kartställ, anslagstafla, gardiner m. m.	»	200:—
skåp, bord, hylla, kartställning, stolar m. m. för materiellrummet	»	270:—
bord, lärarstol, pianostol, gardiner m. m. för uppspelningsrummet	»	100:—
4 laborationsbord	»	307:—
1 hyvelbänk	»	68:—
2 skåp	»	150:—
2 hyllor	»	30:—
gasledning till laborationsborden	»	275:—
överspelningspiano	»	500:—
	<u>Summa kronor</u>	<u>2 500:—</u>

Höstterminen 1919.

50 skolbänkar	kronor	1 000:—
2 lärarbord med stolar och plattformar	»	150:—
2 svarta tavlor	»	50:—
skåp, anslagstavlor, kartställ, gardiner m. m.	»	400:—
överspelningspiano och orgelharmonium	»	650:—
	<u>Summa kronor</u>	<u>2 250:—</u>

Slutligen behöves givetvis anslag å extra stat till uppvärmning, belysning, renhållning, materiell m. m. De nya lokalernas uppvärmning, belysning och städning beräknas draga en kostnad av för höstterminen 1918 400 kronor, för vårterminen 1919 600 kronor och för höstterminen 1919 700 kronor eller sammanlagt 1,700 kronor. Någon fullständigare samling materiell för fysikundervisningen torde ej böra anskaffas, för än seminariet erhåller nya lokaler, men en första uppsättning är oundgänglig för

anordnande av laborationsövningar och torde betinga ett pris av omkring 1,000 kronor. Till undervisningsmateriell i övrigt kan beräknas 150 kronor för år och avdelning och alltså för höstterminen 1918 75 kronor, för vårterminen 1919 75 kronor och för höstterminen 1919 225 kronor. Kostnaderna för tryck, annonser, expeditonsartiklar och brandförsäkring komma att ökas med omkring 300 kronor för år. I likhet med vad tidigare skett i liknande fall böra arvoden till rektors skrivbiträde och seminarieläkaren ökas, det förra med 150 kronor för läsår och det senare med 100 kronor för elevavdelning och läsår.

Till materialier för slöjdundervisningen bör beräknas 75 kronor för avdelning och termin.

På grund av vad överstyrelsen sålunda anfört skulle de erforderliga anslagsbeloppen för höstterminen 1918 och år 1919 bli följande:

	Höstterminen 1918.	År 1919.	Summa.
till lärararvoden	kronor 3,116: 41	10,872: 82	13,989: 23
» elevstipendier	» 1,200: —	3,600: —	4,800: —
» lokalhyra	» 1,075: —	2,975: —	4,050: —
» skolmöbler och musikinstrument	» 2,500: —	2,250: —	4,750: —
» uppvärmning, belysning och städning ...	» 400: —	1,300: —	1,700: —
» undervisningsmateriell	» 1,075: —	300: —	1,375: —
» tryck, annonser, expeditonsartiklar m. m.	» 150: —	300: —	450: —
» tilläggsarvode åt rektors skrivbiträde ...	» 75: —	150: —	225: —
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	» 50: —	150: —	200: —
» materialier för slöjdundervisningen	» 75: —	225: —	300: —
	Summa kronor 9,716: 41	22,122: 82	31,839: 23
	eller avrundat »		31,840: —

Av sagda belopp skulle 9,716 kronor 41 öre eller avrundat 9,720 kronor behövas till täckande av utgifter under år 1918.

Umeå.

De parallellavdelningar vid seminariet i Umeå, för vilka anslag skulle begäras, bli desamma som vid seminariet i Karlstad och alltså under höstterminen 1918 och vårterminen 1919 parallellavdelning till första klassen och under höstterminen 1919 parallellavdelningar till första och andra klasserna. Överstyrelsen har beräknat det erforderliga antalet lärartimmar sålunda:

	Höstter- minen 1918.	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.
för undervisning i läsämnena	30	30	57
» » » teckning	3	3	5
» » » musik	6	6	12
» » » gymnastik	6	6	10
» » » husligt arbete	12	12	24

Under läsåret 1918—1919 skulle således behövas 1 extra ordinarie adjunkt samt timplärare för 9 veckotimmar och under höstterminen 1919 2 extra ordinarie adjunkter samt timplärare för 15 veckotimmar.

Med höstterminen 1919 bör en ny avdelning av övningsskolan tillkomma, för vilken bör anställas en kvinnlig lärarkraft.

Härtill kommer undervisning i trädgårdsskötsel åt en avdelning under läsåret 1918—1919 och åt två avdelningar under höstterminen 1919.

Med tillämpning av de i det föregående angivna avlöningsgrunderna skulle arvodena för ifrågavarande lärarkrafter uppgå till följande belopp:

	Höstter- minen 1918.	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.	Summa.
Arvode åt extra ordinarie adjunkter kronor	1,438: 46	1,861: 54	2,876: 92	6,176: 92
» » timlärare	549: 23	710: 77	915: 38	2,175: 38
» » lärare i teckning.....	124: 23	160: 77	207: 05	492: 05
» » » musik	248: 46	321: 54	496: 92	1,066: 92
» » » gymnastik.....	248: 46	321: 54	414: 10	984: 10
» » » husligt arbete...	470: 77	609: 23	941: 54	2,021: 54
» » » trädgårdsskötsel	100: —	100: —	200: —	400: —
» » lärarinna i övningsskolan	—	—	1,220: 51	1,220: 51
Summa kronor	3,179: 61	4,085: 39	7,272: 42	14,537: 42

Till elevstipendier erfordras 1,200 kronor för termin och avdelning eller tillhoppa 4,800 kronor.

Angående de erforderliga lokalerna, dessas inredning, uppvärmning och belysning m. m. anför överstyrelsen:

Vad angår lokal för parallellavdelningarna, kan ej i den nuvarande seminariebyggnaden beredas utrymme för desamma. Emellertid har Umeå stad genom den 15 november 1912 och den 17 oktober 1913 gjorda erbjudanden utfäst sig att, bland annat kostnadsfritt tillhandahålla för seminariets behov nödiga undervisningslokaler under den mellantid, som komme att förflyta, till dess dubbelseminariets nya byggnader kunde tagas i anspråk. På given anledning hava stadens fullmäktige genom beslut den 10 augusti 1917, varav avskrift bifogas, förklarat sig vidhålla berörda erbjudanden, däri inbegripet tillhandahållande av lokaler, som beträffande läge och utrymmen komme att så nära som möjligt överensstämma med därå framställda anspråk. Någon utgift för anskaffande av tillfälliga lokaler skulle statsverket alltså icke behöva vidkännas.

Däremot erfordras givetvis anslag till inredningsmateriell, skolmöbler, musikinstrument m. m., varför kostnaden kan beräknas sålunda:

Höstterminen 1918.

25 skolbänkar	kronor	500: —
1 lärarbord med stol och plattform.....	»	75: —
1 skåp	»	75: —
gardiner och torkmattor	»	75: —
installation för elektriskt ljus.....	»	110: —
övrig inredningsmateriell	»	200: —
överspelningspiano	»	500: —

Summa kronor 1,535: —

Höstterminen 1919.

25 skolbänkar	kronor	500:—
2 lärarbord med stolar och plattformar	»	150:—
gardiner och torkmattor	»	75:—
installation för elektrisk belysning	»	90:—
övrig inredningsmateriell	»	200:—
orgelharmonium till övningsskolavdelningen	»	150:—
Summa kronor		1,165:—

Anmärkas må, att seminariet äger användbara bänkar för en småskolavdelning. Beträffande anslag till uppvärmning, belysning, renhållning m. m. kunna följande anslagsökningar beräknas erforderliga. Till de nya lokalernas uppvärmning, belysning och renhållning torde behövas för höstterminen 1918 350 kronor, för vårterminen 1919 450 kronor och för höstterminen 1919 600 kronor eller tillhopa 1,400 kronor. Då undervisningsmateriell icke alltid kan bäras fram och tillbaka mellan seminariet och de nya lokalerna, behöver en del materiell anskaffas, och beräknas härtill för höstterminen 1918 200 kronor och för år 1919 300 kronor. Kostnaderna för tryck, annonser, expeditionsartiklar, brandförsäkring m. m. beräknas bliva ökade med 300 kronor för år. Arvodet till rektors skrivbiträde bör ökas med 150 kronor för läsår och arvodet till seminarieläkaren med 100 kronor för elevavdelning och läsår.

För materialier m. m. till undervisningen i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål bör beräknas 100 kronor för avdelning och termin, tillsammans alltså 400 kronor.

Sammanlagda kostnaderna för parallellavdelningar vid seminariet i Umeå under höstterminen 1918 och år 1919 skulle alltså enligt överstyrelsens förslag bliva följande:

	Höstter- minen 1918.	År 1919.	Summa
till lärararvoden	kronor 3,179: 61	11,357: 81	14,537: 42
» elevstipendier	» 1,200:—	3,600:—	4 800:—
» skolmöbler, inredningsmateriell och musikinstrument	» 1,535:—	1,165:—	2 700:—
» uppvärmning, belysning och städning	» 350:—	1,050:—	1 400:—
» undervisningsmateriell	» 200:—	300:—	500:—
» tryck, annonser, expeditionsartiklar m. m.	» 150:—	300:—	450:—
» tilläggsarvode åt rektors skrivbiträde	» 75:—	150:—	225:—
» tilläggsarvode åt seminarieläkaren	» 50:—	150:—	200:—
» materialier för undervisningen i slöjd och hushållsgöromål	» 100:—	300:—	400:—
Summa kronor		6,839: 61	25,212: 42
eller avrundat »			25,215:—

Av detta belopp skulle för täckande av utgifter under år 1918 behövas 6,839 kronor 61 öre eller avrundat 6,840 kronor.

I detta sammanhang torde böra meddelas, att stadsfullmäktige i Umeå i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 januari 1918 erbjudit sig att för ny seminariebyggnad kostnadsfritt upplåta erforderlig tomt, och att fritt val därvid skulle få äga rum mellan tre olika tomtområden å respektive 40,519, 39,999 och 40,590 kvadratmeter.

I fråga om parallellavdelningarna vid seminariet i *Luleå* yttrar överstyrelsen till en början:

För år 1918 hava medel beräknats för följande parallellavdelningar vid seminariet i *Luleå*: under vårterminen till första och andra samt under höstterminen till första, andra och tredje klasserna, vartill kommer anslag under hela året till preparandkurs.

Under vårterminen 1919 komma tydligen samma parallellavdelningar som under höstterminen 1918 eller till första, andra och tredje klasserna att finnas. Enligt den uppgjorda planen borde därefter med höstterminen 1919, då sagda tre avdelningar uppflyttas till respektive andra, tredje och fjärde klasserna, tillkomma en ny parallellavdelning till första klassen, varmed seminariet skulle hava parallellavdelningar till samtliga fyra klasser. Sagda plan grundade sig på den förutsättningen, att nybyggnadsarbetena vid seminariet, om vilka beslut fattades av 1916 års riksdag, skulle kunna påbörjas under sommaren 1917 och bliva färdiga att tagas i bruk senast före början av läsåret 1919—1920. Nu har emellertid överintendentsämbetet i en den 6 mars 1917 dagtecknad skrivelse, vilken den 13 augusti 1917 remitterats till överstyrelsen, — under förmålan att genom infordrande av anbud utrönts, att det för ifrågavarande arbete beviljade anslag komme att bliva otillräckligt och behövde ökas med ett belopp, som av ämbetet vid sagda tidpunkt beräknades till 186,640 kronor — hemställt, att ämbetet måtte tills vidare befrias från att igångsätta ifrågavarande bygge eller ock att, därest Kungl. Maj:t av andra mera vägande skäl funne arbetena böra ofördröjligen bringas till verkställighet, proposition måtte avlätas till riksdagen om beviljande av erforderligt tilläggsanslag. Då det på grund härav måste anses ytterst ovisst, om byggnadsarbetet i fråga kan hinna bliva färdigt till den tidpunkt, som beräknats, synes det ock tveksamt, om det skall bliva möjligt att höstterminen 1919 upprätta en fjärde parallellavdelning. Rektor har visserligen lämnat anvisning, huru de erforderliga nya utrymmena skulle kunna erhållas dels genom utrymmande av slöjdsalen och slöjdens förläggande till två källare under gymnastiksalen, dels genom apterande av ett avklädningsrum i gymnastikbyggnaden till lärorum. Men det är tydligt, att anordningar sådana som de nu angivna såsom synnerligen otjänliga om möjligt böra undvikas och i vart fall böra tillgripas blott för en helt kort tid. Frågan om inrättande av en fjärde parallellavdelning synes alltså böra bliva beroende av huruvida byggnadsarbetet kan med säkerhet förväntas bliva färdigt senast under år 1920. Då det icke lär vara möjligt att nu härutinnan vinna någon bestämd uppfattning, torde det riktigaste vara, att anslag för ifrågavarande avdelning nu begäres och att det sedermera, då byggnadsfrågans läge bättre kan överskådas, bestämmas, om densamma skall upprättas med höstterminen 1919 eller därmed bör tills vidare anstå.

I enlighet med det nu anförda kommer överstyrelsen att i det följande för år 1919 taga i beräkning kostnader för följande parallellavdelningar vid seminariet i *Luleå*: under vårterminen till första, andra och tredje klasserna samt under höstterminen till alla fyra klasserna.

Under nu angivna förutsättningar kommer behovet av lärarkrafter att omfatta följande antal lärartimmar

	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.
för undervisning i läsåmnen och handledning av undervisnings- övningar	89	121

Bihang till riksdagens protokoll 1918. I saml. 302 häft. (Nr 342.)

3

	Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.
för undervisning i teckning	10	11
» » » musik	19	25
» » » gymnastik	14	20
» » » manlig slöjd	16	19
» » » kvinnlig slöjd	2	6

De angivna talen stämma i det hela med dem, som beräknats för seminariet i Uppsala för år 1918, då detta skall hava samma antal parallellavdelningar, som nu förutsatts för seminariet i Luleå. I enlighet med eljest följda beräkningsgrunder erfordras alltså för undervisningen i läsåmnen samt handledning av undervisningsövnin-garna under vårterminen 4 extra ordinarie adjunkter samt timlärare för 5 veckotim-mar och under höstterminen 5 extra ordinarie adjunkter och timlärare för 16 vecko-timmar. För trädgårdsskötseln behövas, i överensstämmelse med vad som plägat an-visas i liknande fall, arvode för vårterminen för 2 klasser och för höstterminen för 3 klasser efter 200 kronor för klass och läsår.

Arvodena för berörda lärarkrafter skulle uppgå till följande belopp:

		Vårter- minen 1919.	Höstter- minen 1919.	Summa.
Arvode åt extra ordinarie adjunkter.....	kronor	7,446: 15	7,192: 31	14,638: 46
» » timlärare	»	394: 87	976: 41	1,371: 28
» » lärare i teckning	»	564: 10	479: 49	1,043: 59
» » » » musik	»	1,071: 79	1,089: 74	2,161: 53
» » » » gymnastik	»	789: 74	871: 79	1,661: 53
» » » » manlig slöjd	»	857: 44	786: 79	1,644: 23
» » » » kvinnlig slöjd	»	101: 54	235: 38	336: 92
» » » » trädgårdsskötsel	»	200: —	300: —	500: —
» » » en kvinnlig lärare i övningskolan	»	1,579: 49	1,220: 51	2,800: —
» » » manlig » »	»	—	1,482: 05	1,482: 05
Summa kronor		13,005: 12	14,634: 47	27,639: 59

Till elevstipendier erfordras enligt vanlig beräkningsgrund 1,200 kronor för ter-min och avdelning, för vårterminen 3,600 kronor och för höstterminen 4,800 kronor eller tillhopa 8,400 kronor.

Vad sedan angår lokaler, uppvärmning och belysning m. m. har över-styrelsen anfört följande:

I de rum, som jämlikt vad förut nämnts skulle omändras till lärosalar, erfordras en del ändringsarbeten, vilka enligt inhämtad uppgift av sakkunnig person kunna be-räknas draga följande kostnader:

omändring av värmeledning.....	kronor	1,265: —
» » inredning.....	»	95: —
» » elektriska belysningen.....	»	375: —
diverse arbeten	»	165: —
Summa kronor		1,900: —

Därjämte måste för de båda avdelningar, en seminarieavdelning och en övnings-skolavdelning, som skulle tillkomma hösten 1919, anskaffas pulpeter och andra skolmöbler samt ett piano och ett orgelharmonium. Kostnaderna härför kunna beräknas sålunda:

55 pulpeter à 20 kronor	kronor	1,100:—
2 lärarbord med stolar och plattformar	»	150:—
övrig inredningsmateriell.....	»	150:—
1 piano	»	500:—
1 orgelharmonium	»	200:—
	Summa kronor	2,100:—

Utgifterna för uppvärmning, belysning, renhållning, materiell m. m. ökas givetvis, i mån som allt flera utrymmen inom seminariet komma till ständig användning och ej såsom hittills begagnas blott för mera speciella ändamål. Tages därjämte hänsyn till de starka prisstegringarna, torde, med någon jämkning av de utav rektor föreslagna beloppen, de särskilda utgiftsposterna för seminariet under år 1919 kunna beräknas till följande belopp:

1. Uppvärmning	kronor	12,000:—
2 Belysning	»	800:—
3. Vattenavgifter	»	600:—
4. Telefonavgifter	»	150:—
5. Brandförsäkring m. m.....	»	50:—
6. Trycknings- och annonskostnader samt expeditionsartiklar	»	1,200:—
7. Underhåll och nyanskaffning av böcker och undervisningsmateriell.....	»	1,600:—
8. Arvode till bibliotekarie.....	»	400:—
9 » » rektors skrivbiträde.....	»	250:—
10 » » seminarieläkaren	»	875:—
11. Avlöning åt förste vaktmästare och övrig betjäning	»	3,500:—
12. Storrengöringar och förbrukningsartiklar för städningen	»	300:—
13. Materiell för lek och idrott.....	»	150:—
14. » » slöjdundervisningen:		
träslöjd	»	750:—
pappslöjd	»	100:—
metallslöjd	»	350:—
kvinnlig slöjd	»	50:—
15. Tillfälliga utgifter	»	255:—
	Summa kronor	23,380:—

Beträffande de sålunda angivna utgiftsposterna torde böra anmärkas, att kostnaderna för uppvärmning äro beräknade med stöd av bränsleåtgången under år 1915 och bränslepriserna under vintern 1916—1917, varjämte beloppet avjämnats nedåt; att utgifterna för belysning och vattenavgifter beräknats enligt nuvarande kostnad med tillägg för de nya lärorum, som skulle tillkomma; att de under 6 och 7 upptagna

posterna ansetts böra avsevärt ökas från nuvarande belopp med hänsyn till det ökade antalet elever och de starka prisstegringarna särskilt å förbrukningsartiklar; att arvudet till bibliotekarien för hela året upptagits efter det för fullständigt dubbelseminarium utgående beloppet, enär preparandkursen ger bibliotekarien samma arbete som en seminarieavdelning; att de under 9, 10 och 13 angivna posterna upptagits med samma belopp, som i motsvarande fall skett vid andra seminarier; samt att kostnaderna för betjäning och storrengöringar samt för slöjdmateriell beräknats med hänsyn till såväl ökningen av elevantalet som ökningen i priser å arbete och materialier.

Till täckande av dessa utgifter disponerar seminariet över följande anslagsbelopp:

1.	Ordinarie anslag till materiell samt ljus och ved m. m.	kronor	12,900:—
2.	» » » materialier för undervisningen i slöjd	»	500:—
3.	» » » idrottsmateriellens underhåll	»	100:—
Summa kronor			13,500:—

Drages sistnämnda belopp, 13,500 kronor, från den förutnämnda kostnadssumman för uppvärmning, belysning, renhållning, materiell m. m., 23,380 kronor, återstår ett belopp av 9,880 kronor, vilket alltså nu erfordras såsom ytterligare anslag för ifrågasvarande ändamål.

Sammanlagda anslagsbehovet för utvidgning av seminariet i Luleå med parallellavdelningar enligt överstyrelsens förslag skulle alltså bli följande:

till lärararvoden	kronor	27,639:59
» elevstipendier	»	8,400:—
» inredningsarbeten	»	1,900:—
» skolmöbler och musikinstrument	»	2,100:—
» uppvärmning, belysning, renhållning, materiell m. m.	»	9,880:—
Summa kronor		49,919:59
eller avrundat »		49,920:—

Preparandkurs vid seminariet i Luleå.

Den preparandkurs, som jämlikt beslut av 1916 års riksdag inrättats vid seminariet höstterminen 1916 och jämväl höstterminen 1917 kommer att taga sin början, bör givetvis uppehållas jämväl under år 1919 och torde kunna fortgå efter samma plan, som hittills följts.

Antalet undervisningstimmar bör bli va detsamma, som finnes angivet i framställning sistlidna år till riksdagen beträffande anslag för år 1918, således följande:

för undervisning i läsåmnen	23	lärartimmar
» » » teckning och välskrivning	2	»
» » » sång	1	»
» » » gymnastik	4	»
» » » slöjd	2	»

Beräknas arvoden för dessa timmar enligt i det föregående angivna grunder, uppgå dessa till följande belopp:

Arvode åt lärare i läsämnen	kronor 2,807:18
» » » » teckning och välskrivning	» 174:36
» » » » sång	» 87:18
» » » » gymnastik	» 348:72
» » » » slöjd	» 165:64
	<hr/>
	Summa kronor 3,583:08

Av övriga i framställningen till 1917 års riksdag upptagna anslagsposter hava de, som avse kostnader för undervisningsmateriell, materiell för slöjdundervisningen, tryckning och annonsering samt uppvärmning, belysning och städning nu inräknats uti motsvarande i det föregående angivna poster avseende seminariets verksamhet i det hela, vadan desamma icke här behöva komma i betraktande.

I sin förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1917 har folkskolöverstyrelsen även ifrågasatt beviljandet av medel för stipendier åt deltagarna i preparandkursen och i sådant avseende anfört:

I särskild skrivelse den 30 juli 1917 har seminariets rektor bland annat hemställt, att åtgärd måtte vidtagas för att statsstipendier måtte utdelas till preparandkursens deltagare till samma belopp och på samma villkor, som gälla för elever vid folkskoleseminarium. Rektor erinrar i sin skrivelse, att förslag om anvisande av stipendier till preparandkursens elever förelåg till prövning, då anslag till denna kurs första gången beviljades men då ej bifölls, enär man ville avvakta resultatet av kursen beträffande tillströmningen till seminariet, samt anför därefter:

Det kan väl synas, som om det vore för tidigt att draga några slutsatser ännu, men tydligt är, att hur förhållandena än utveckla sig under de närmaste tiotal åren, tilloppet av väl förberedda inträdessökande vid seminariet står i närmaste beroende av hur frekventerad preparandkursen blir. Vid senaste inträdesprövningen intogs i första klass 31 nya elever, och av dem hade 21 deltagit i kursen, d. v. s. alla kursdeltagarna intogos. För seminariet beror det alltså närmast på att få kursen besökt, ty det bleve endast i undantagsfall, som en kursdeltagare ej anmälde sig som inträdessökande vid seminariet. Härvid kan det spela en stor roll, om kostnaderna för läraraspirantens första år lättades därigenom, att deltagarna kunde erhålla statsstipendier. Men för detta ändamål vore det ej nog med stipendier åt dem, som blivit intagna vid seminariet. Fördelaktigare vore, om stipendierna utdelades både höst- och vårtermin i likhet med och till samma belopp som till seminarieelev. Härigenom vunne kursdeltagaren säkerhet för att, även om han ej vinner inträde vid seminariet, han dock finge hjälp att bära de ej obetydliga kostnader, som ett års vistelse vid preparandkursen medför.

Domkapitlet i Luleå har i infortrat yttrande över rektors framställning uttalat sin anslutning till de önskemål i nu berörda avseende, som däri framställas.

Såsom i rektors nyssnämnda skrivelse erinrats, hade, då anslag för preparandkurs vid seminariet i Luleå första gången begärdes, anstaltens dåvarande rektor hemställt, att för att betrygga kursens behöriga rekrytering något understöd måtte beredas behövande och för utbildning lämpliga elever att utgå i form av stipendier efter kursens slut och sedan inträde beviljats vid seminariet. Till elev, som vore kunnig i lapska eller finska språket och som förpliktade sig att efter slutad seminariekurs taga anställning som lärare vid skola i trakt, där lapska eller finska förekomme som samtalsspråk, eller att, därest ej sådan anställning kunde beredas honom, i varje fall under viss tid tjänstgöra inom Norrbottens eller Västerbottens län, borde stipendium av 150

kronor kunna utgå ur förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, eller förslagsanslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar. För övriga elever skulle enligt rektors förslag i staten för preparandkursen upptagas till stipendier ett årligt belopp av 1,000 kronor.

Överstyrelsen anförde i sitt utlåtande i ämnet, att goda skäl tydligen kunde anföras både för och emot sagda förslag. Överstyrelsen vore dock snarast böjd för den uppfattningen, att om en så pass kraftig åtgärd vidtoges för främjande av en god elevrekrytering som upprättande genom statens försorg av en kostnadsfri preparandkurs, man borde avvakta det resultat, som därav kunde vinnas, innan man beslutade sig för att genom utdelande av stipendieunderstöd söka ytterligare befordra tillströmningen till seminariet. Då därtill komme, att det, innan närmare erfarenhet föreläge, syntes svårt att bedöma, i vilken ordning och efter vilka grunder dylika understöd lämpligast borde utgå, funne överstyrelsen sig åtminstone för det dåvarande icke kunna påyrka, att stipendier skulle utgå till preparandkursens elever.

Föredragande departementschefen åter förordade, att det av rektor föreslagna beloppet av 1,000 kronor till stipendier skulle beviljas, och komme till denna uppfattning, vare sig frågan betraktades ur seminariets eller ur elevernas synpunkt.

Av en meddelad närmare redogörelse för antalet inträdessökande vid seminariet under de senare åren framginge, att den föreslagna preparandkursen skulle vara behöflig, även om seminariet fortfarande skulle förbliva enkelseminarium. När det nu hädanefter skulle gälla att årligen tillföra seminariet ett dubbelt så stort antal elever som förut och att bland dessa elever få särskilt de lapsktalande och finsktalande bygderna tillbörligen representerade, syntes den ytterligare uppmuntran till inträde vid detta seminarium, som kunde ligga i mindre stipendier åt sådana elever vid preparandkursen, som visat sig lämpliga för lärarkallet, vara väl behöflig, för såvitt man nämligen skulle kunna vänta sig ett tillräckligt antal inträdessökande.

Från elevernas synpunkt torde ett sådant stipendium icke kunna betraktas annat än som en åtgärd, avseende att inträdessökande från rikets nordliga delar måtte i fråga om möjligheten att fylla kunskapsförutsättningarna bliva likställda med inträdessökande från andra delar av landet. Den i övre Norrland uppföstrade, som ville förbereda sig för inträde vid ett folkskoleseminarium och som erhållit endast folkskolebildning, vore i allmänhet på grund av folkskoleväsendets låga ståndpunkt i denna landsdel i tvåfaldigt avseende sämre ställd än sina likar i övriga delar av landet. Dels hade han i de flesta fall erhållit en svagare skolbildning, varav följde, att den nämnda förberedelsen måste bliva mera omfattande och kostsam; dels hade han endast i sällsynta undantagsfall att i sin hemort tillgå en examinerad folkskollärare eller folkskollärarinna, som kunde biträda honom vid förberedelsen. Då nu denna hans ofördelaktiga ställning vore en följd av de ogynnsamma förhållanden inom ifrågavarande landsdel, med vilka en bildningssökande där hade att kämpa, torde det kunna anses billigt, att staten här, åtminstone i någon mån, även i ekonomiskt avseende trädde hjälpande och stödjande emellan.

Däremot fann departementschefen icke lämpligt att, enligt rektors förslag, därutöver stipendium å 150 kronor skulle tilldelas sådan elev i preparandkursen, som vore kunnig i lapska eller finska språket och som förpliktade sig att efter slutad seminarietags kurs taga anställning som lärare vid skola i trakt, där lapska eller finska förekomme som talspråk.

Riksdagen förklarade i sin skrivelse i ämnet, att riksdagen anslöte sig till den av överstyrelsen hävdade uppfattningen, och ville riksdagen därjämte framhålla den

enligt riksdagens mening olämpliga anordningen, som läge i att utdela stipendier åt elever vid preparandkursen oberoende av förmögenhetsvillkor och endast sedan dessa elever efter vunnit inträde vid seminariet redan åtnjutit förmånen av kostnadsfri undervisning. Skulle emellertid erfarenheten visa, att mot förmodan åtgärder bleve nödvändiga för att även genom stipendier öka elevfrekvensen vid seminariet, syntes det enligt riksdagens förmenande närmast böra ankomma på vederbörande landsting att vidtaga de åtgärder, som i detta avseende kunde påfordras.

Preparandkursen vid seminariet i Luleå pågick i enlighet med den uppgjorda planen under läsåret 1916—1917 och hade då 21 deltagare. Såsom av rektors förutberörda yttrande framgår, kan resultatet av densamma betecknas såsom gynnsamt, då samtliga deltagare kunde intagas såsom elever i seminariet. Den kurs, som skall pågå innevarande läsår, torde komma att räkna 12 deltagare. Den nedgång i antalet särskilt manliga inträdessökande vid seminarierna, som framträtt de senaste åren men särskilt innevarande år gjort sig starkt gällande, har således sträckt sig även till ifrågavarande preparandkurs. Orsakerna till minskningen i antalet inträdessökande torde vara flerfaldiga och bland dem icke minst betydelsefull det ogynnsamma läge, vari folkskollärarpersonalens lönefråga kommit. Stor betydelse bör dock tydligen tillmätas å ena sidan de oerhört stegrade levnadsomkostnaderna och svårigheterna att under närvarande omständigheter få levnadsförhållandena ordnade, och å andra sidan åtminstone vad manliga sökande angår den plötsliga och starka ökning av arbetsförtjänster inom näringslivets olika grenar, som på senaste tiden inträtt.

Med hänsyn till nu antydda omständigheter synes det uppenbart, att frågan om stipendier till preparandkursens elever nu befinner sig i ett väsentligen annat läge än då den senast förelåg till prövning. Och överstyrelsen finner nu såväl erfarenhetens vittnesbörd som övriga omständigheter tala för att dylika stipendier nu äro behövliga, för att det skall bliva möjligt att erbjuda erforderligt antal deltagare i preparandkursen och därmed möjlighet till nöjaktig rekrytering av seminariet. Att hos vederbörande landsting göra framställning i nu berörda syfte synes överstyrelsen näppeligen böra ifrågakomma, innan frågan i det förändrade läge, vari den nu kommit, ånyo gjorts till föremål för statsmakternas prövning.

I likhet med rektor vill överstyrelsen alltså förorda, att stipendier måtte få utgå till behövande elever i preparandkursen i huvudsak enligt de bestämmelser, som gälla angående stipendier för seminariel elever. Beträffande stipendiernas storlek torde man dock böra nöja sig med ett väsentligt lägre belopp än som enligt överstyrelsens förslag skulle utgå till seminariets elever, förslagsvis i medeltal omkring 100 kronor för varje behövande elev. Under förutsättning att antalet dylika elever uppgår till 20, skulle alltså för ändamålet behövas ett belopp av 2,000 kronor.

Då det synes lämpligt, att utdelningen av stipendierna i fråga skedde ungefär vid mitten av kursen och alltså under början av vårterminen, och då vidare vore önskligt, att stipendier kunde få utgå åt eleverna i den kurs, som skall pågå läsåret 1918—1919, torde det anslag, som kan varda anvisat å 1919 års stat, böra användas för sagda ändamål, varefter anslag för den höstterminen 1919 begynnande kursen får anvisas å 1920 års stat och så vidare.

I enlighet med överstyrelsens förslag och med tillämpning av förut angivna avlöningsgrunder skulle anslagsbehoven för preparandkursen under år 1919 bliva följande:

till lärararvoden.....	kronor	3,583: 08
» ledning av kursen	»	350: —
» läkararvode	»	100: —
» elevstipendier	»	2.000: —
	Summa kronor	6,033: 08
	eller avrundat »	6,035: —

Särskilt anslag till seminariet i Lund.

Slutligen har överstyrelsen hemställt om ett särskilt anslag till seminariet i Lund för bekostande av hyra för lokal till de nuvarande parallellavdelningarna därstädes samt av seminariets flyttning till den nya seminariebyggnaden. Härom anför överstyrelsen:

Överstyrelsen har i annat sammanhang hemställt, att de för seminariets i Lund utvidgning och verksamhet i nya lokaler behövliga medel måtte beviljas å ordinarie stat. Dessutom erfordras dock för år 1919 ett par mindre anslagsposter av tillfällig natur, vilka därför torde böra anvisas å extra stat.

Såsom överstyrelsen förut nämnt, finnes förhoppning, att seminariet med år 1919 skall få inflytta i de nya lokalerna. Seminariet torde emellertid bliva betalningsskyldigt till den 1 april 1919 för de lokaler, som nu förhyras för dess räkning. Medel behövas alltså till ett kvartals hyra för dessa lokaler, vilken belöper sig till 412 kronor 50 öre. Därjämte erfordras anslag till flyttningskostnader. För detta ändamål har tidigare åt vart och ett av seminarierna i Uppsala och Falun anvisats 350 kronor. På grund av de starkt ökade arbetskostnaderna torde detta belopp dock nu vara otillräckligt och böra höjas till 500 kronor.

Anslagsbehovet å extra stat för seminariet i Lund blir alltså:

till ett kvartals hyra	kronor	412: 50
» flyttningskostnader	»	500: —
	Summa kronor	912: 50
	eller avrundat »	915: —

Sammanfattning.

De kostnader för uppehållande av undervisningen i studentkurser, parallellavdelningar och preparandkurs vid folkskoleseminarierna, till vilkas bestridande anslag å extra stat för år 1919 enligt överstyrelsens förslag erfordras, kunna alltså i enlighet med nu lämnade redogörelse sammanfattas sålunda:

för *studentkurser*: vid seminariet i Strängnäs 11,785 kronor, vid seminariet i Växjö 13,950 kronor, vid seminariet i Stockholm 20,320 kronor och vid seminariet i Kalmar 19,255 kronor;

för *parallellavdelningar*: vid seminariet i Karlstad 31,840 kronor, vid seminariet i Umeå 25,215 kronor och vid seminariet i Luleå 49,920 kronor; samt

för *preparandkurs* vid seminariet i Luleå 6,035 kronor;

eller sammanlagt 178,320 kronor, varav för studentkurser 65,310 kronor, för parallellavdelningar 106,975 kronor och för preparandkurs 6,035 kronor.

Därtill kommer det för seminariet i Lund å extra stat behövlige beloppet, 915 kronor, vadan totala anslagsbeloppet skulle bliva 179,235 kronor.

Av ifrågavarande belopp skulle i avrundat tal 19,570 kronor erfordras till täckande av kostnader för år 1918.

Bristen på vederbörligen utbildade lärare för folkskolorna har länge gjort sig på ett för skoldistriktet synnerligen besvärande sätt förnimbar. Enligt vad folkundervisningskommittén på sin tid meddelade, kunde nämnda brist för år 1907 uppskattas till omkring 535 lärarkrafter. Denna siffra var grundad på uppgifter, som kommittén införskaffat från rikets samtliga skoldistrikt. År 1913 anställdes inom ecklesiastikdepartementet i berörda avseende en ny undersökning, vilken gav till resultat, att ifrågavarande brist för år 1912 kunde uppskattas till omkring 850 lärarkrafter. Efter allt att döma har denna brist under de senare åren snarare ökats än minskats, och en stark ökning av densamma kommer otvivelaktigt att inträda, sedan frågan om löne- och pensionsreglering för folkskolekåren blivit avgjord. Under sådana förhållanden synes det vara behöfligt icke blott att studentkurser vid seminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar samt parallellavdelningar vid seminarierna i Uppsala, Lund, Falun och Luleå uppehållas under år 1919, utan ock att åtgärder därutöver vidtagas för att i någon mån ytterligare öka tillgången på lärarkrafter.

Departement-
schefen.

Såsom förut nämnts, finnas för närvarande parallellavdelningar vid seminarierna i Uppsala, Lund, Falun och Luleå. Seminariet i Falun är redan fullständigt dubbelseminarium, och vid seminarierna i Uppsala och Lund finnas parallellavdelningar till så stort antal, att, under förutsättning att den påbörjade utvecklingen i förevarande avseende icke avbrytes, seminariet i Uppsala skulle med höstterminen 1918 och seminariet i Lund med höstterminen 1919 bliva fullständiga dubbelseminarier. Med anledning härav och då riksdagen redan beslutat dessa seminariers utvidgning till dubbelseminarier, har jag i annat sammanhang föreslagit, att anslaget till parallellavdelningar vid seminarierna i Uppsala, Lund och Falun skulle med år 1919 överflyttas till ordinarie stat. Det anslag, som erfordras för uppehållande av parallellavdelningarna i Luleå, torde däremot även för år 1919 böra uppföras på extra stat.

På grund av ovannämnda lärarbrist har nu folkskolöverstyrelsen hemställt om anslag till upprättande av parallellavdelningar vid ytterligare två seminarier, vilka enligt överstyrelsens mening så småningom skulle utvecklas till dubbelseminarier. Då även jag, såsom i det föregående antytts, för min del anser, att utbildningen av ett större antal lärarkrafter för folkskolan, än som för närvarande möjliggöres, är ett oavvisligt behov,

vars tillgodoseende icke bör få eftersättas, och då upprättandet av dubbelseminarier är det för staten minst kostsamma sättet för anskaffande av erfoderliga lärarkrafter, kan jag icke annat än förorda bifall till folkskolöverstyrelsens nu nämnda hemställan. Överstyrelsen har ansett, att de nya parallellavdelningarna borde förläggas till Karlstad och Umeå. De skäl, överstyrelsen härför anfört, grunda sig, bland annat, på de förut gjorda undersökningarna rörande lärarbristen. Enligt dessa undersökningar skulle det största behovet av lärarkrafter nu förefinnas inom rikets nordliga och västliga delar. Ur denna synpunkt synes det riktigt, att nämnda delar av riket först bliva i berörda avseende tillgodosedda, varför jag icke har något att invända mot överstyrelsens förslag rörande förläggningsen av de ifrågasatta nya parallellavdelningarna. Givetvis skulle parallellavdelningarna i Karlstad anordnas för manliga och i Umeå för kvinnliga elever. Såsom överstyrelsen meddelat, hava stadsfullmäktige i Umeå utfäst sig att kostnadsfritt tillhandahålla för parallellavdelningarna nödiga lokaler, tills nya byggnader för dubbelseminariet kunde tagas i anspråk. Med anledning av det nu gjorda förslaget om upprättande av parallellavdelningar vid seminariet i Umeå, erinrar jag därom, att riksdagen i skrivelse den 15 juni 1916 angående regleringen av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, punkten 146, i sammanhang med beviljande av medel till parallellavdelningar vid folkskoleseminariet i Luleå uttalat, att riksdagen till fullo insåge nödvändigheten att snarast möjligt få till stånd en ny kvinnlig avgångskurs för övre Norrland och att riksdagen förväntade, att förslag härutinnan snart skulle kunna föreläggas riksdagen.

Den preparandkurs vid folkskoleseminariet i Luleå, för vilken riksdagen år 1916 första gången beviljade anslag, synes mig böra fortgå även under år 1919. Beträffande denna kurs har folkskolöverstyrelsen nu hemställt om anslag jämväl för stipendier åt kursdeltagarna. Denna överstyrelsens framställning kan jag icke biträda. I propositionen till 1916 års riksdag angående inrättandet av sagda kurs hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bevilja medel, bland annat, till dylika stipendier. Riksdagen ansåg sig emellertid icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts hemställan i detta avseende. I riksdagens förutberörda skrivelse den 15 juni 1916 uttalade riksdagen såsom sin mening, att, om mot förmodan åtgärder skulle bliva nödvändiga för att även genom stipendier öka elevfrekvensen till seminariet, det enligt riksdagens förmenande närmast borde ankomma på vederbörande landsting att vidtaga de åtgärder, som i detta avseende kunde påfordras. Enligt vad jag inhämtat har också landstinget i Norrbottens län vidtagit vissa åtgärder för att, om också icke genom stipendier, ekonomiskt stödja deltagarna i preparandkursen. För övrigt hyser jag den förhoppningen, att

ett bifall till det förslag angående ny löne- och pensionsreglering för folkskolans lärare, som jag redan framlagt för Kungl. Maj:t, skall medföra ökad tillströmning till folkskoleseminarierna i allmänhet och således även till seminariet i Luleå. För preparandkursen bör alltså enligt min mening nu äskas anslag i överensstämmelse med vad av riksdagen tidigare beviljats, endast med den ändring, som föranledes av mitt förut avgivna förslag till löne- och pensionsreglering för folkskoleseminariernas lärare.

Jag har icke funnit anledning till anmärkning mot folkskolöverstyrelsens beräkning av kostnaderna för lokaler åt parallellavdelningarna i Karlstad samt skolmöbler, inredningsmateriell och musikinstrument för parallellavdelningarna i Karlstad och Umeå. De av överstyrelsen lämnade kostnadsberäkningarna i övrigt äro gjorda enligt hittills följda och av riksdagen godkända grunder. Med hänsyn till inträdda prisstegringar hemställas om någon höjning av vissa anslagsposter, varjämte nya avdelningar av övningsskolorna enligt av riksdagen godtagen plan föreslagits i vissa fall. Mot dessa beräkningar och förslag har jag icke heller något att erinra.

Jag förordar likaledes folkskolöverstyrelsens förslag om äskande av ett anslag å 915 kronor för bestridande av hyres- och flyttningskostnader för folkskoleseminariet i Lund.

För samtliga ifrågavarande ändamål skulle, med utelämnande av det belopp å 2,000 kronor, som av folkskolöverstyrelsen upptagits till stipendier åt deltagare i preparandkursen i Luleå, ett anslag av sammanlagt 177,235 kronor vara erforderligt. Av detta belopp torde 157,665 kronor böra anvisas på extra stat för år 1919 och det övriga, 19,570 kronor, på tilläggsstat för år 1918.

Då det alltjämt är förenat med stora svårigheter att så långt i förväg som närmare två år, vilket här till en del skulle bliva fallet, kunna exakt beräkna, huru undervisningen i de ifrågavarande seminarielklasserna lämpligast bör anordnas och vilka kostnader kunna bliva erforderliga för det ena eller andra ändamålet, finner jag det nödvändigt, att vid dispositionen av de medel, som kunna bliva anvisade för uppehållande av studentkurser och parallellavdelningar, de till siffran angivna belopp, som i nu meddelade kostnadsberäkningar upptagits för olika behov vid de särskilda seminarierna, icke må anses ovillkorligt bindande. Vid beviljande av anslag till enahanda ändamål för de närmast föregående åren har riksdagen icke haft något att erinra mot vad dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden i nu berörda hänseende uttalat.

På grund av vad nu anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tackes föreslå riksdagen

att till anordnande av studentkurser vid folkskoleseminarierna i Strängnäs, Växjö, Stockholm och Kalmar, av parallellavdelningar vid folkskoleseminarierna i Karlstad, Umeå och Luleå samt av preparandkurs vid sistnämnda seminarium ävensom till bestridande av hyres- och flyttningkostnader för folkskoleseminariet i Lund anvisa

dels på tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 19,570 kronor,

dels ock på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 157,665 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan biföll Hans Maj:t Konungen; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.